

შიდა ტურიზმის განვითარების ახალი შესაძლებლობები პანდემიის პირობებში

სალომე ბესტაევა

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი, დოქტორანტი
salomebestaeva@gmail.com

რეზიუმე. 2020 წლის ბოლოს მსოფლიო ახალი გამოწვევის წინაშე დადგა. კოვიდ-19-ის გამოჩენამ მთლიანად შეცვალა მანამდე არსებული სოციალური და ეკონომიკური ცხოვრება. პანდემიის პირობებში ჩაიკეტა საზღვრები, რამაც უდიდესი ზარალი მიაყენა ტურიზმის სფეროს. განსაკუთრებით მძიმე აღმოჩნდა ჩაკეტილი საზღვრების პირობებში ტურისტული ბიზნესების შენარჩუნება, ბაზრიდან გავიდა ძალიან ბევრი წარმატებული კომპანია. დღესდღეობით მსოფლიო და მათ შორის საქართველო აქტიურად იბრძვის პანდემიის წინააღმდეგ, დაიწყო მოსახლეობის ვაქცინაცია, შეიქმნა უსაფრთხოების სტანდარტები მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის კონკრეტული მითითებებით, შემსუბუქდა ნაწილი შეზღუდვებისა, თუმცა ტურიზმის სტატისტიკა მაინც ძალიან მძიმეა, რადგან ჯერ კიდევ გაურკვეველია ტურიზმის ბედი და ტურისტები უფროსიან ქვეყნის გარეთ მოგზაურობას. საქართველოში ჩაკეტილმა საზღვრებმა გამოაჩინა ახალი შესაძლებლობები შიდა ტურიზმის განვითარებისთვის. საქართველოდან დროებით გავიდა იაფი ავიზები, რითაც ძირითადად სარგებლობდა ადგილობრივი მოსახლეობა. სტატიის მიზანს წარმოადგენს დეტალურად შევისწავლოთ ტურისტულ ბაზარზე გამოჩენილი ახალი მოთხოვნა, როგორც შიდა ტურიზმის განვითარების შესაძლებლობა, რომელიც ნაწილობრივ მაინც მისცემს ტურიზმის სფეროს გამოცოცხლების საშუალებას.

საკვანძო სიტყვები: შიდა ტურიზმი, ჩაკეტილი საზღვრები, კოვიდ-19

შესავალი

ძალიან მძიმე აღმოჩნდა კორონა ვირუსის გავლენა ტურიზმსა და მასთან დაკავშირებულ სექტორებზე. პანდემიამ უარყოფითი გავლენა იქონია ეკონომიკის ყველა სექტორზე, განსაკუთრებით ტურიზმზე. ეპიდემიოლოგიურმა შიშმა და ჩაკეტილმა საზღვრებმა ეკონომიკის ამ დარგის პარალიზება გამოიწვია. საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, მხოლოდ თებერვალში ტურისტული ნაკადები 0.7%-ით შემცირდა. პანდემიით გამოწვეული ზიანი ჯერ არ არის დადგენილი, რადგან ჩვენ ჯერ კიდევ გვიწევს ბრძოლა ვირუსთან და ვცხოვრობთ დაწესებული შეზღუდვების პირობებში. შექმნილი ვითარების გამო ბევრი ქვეყანა იმედს შიდა ტურიზმის განვითარებაზე იტოვებს.

ჩვენი კვლევის მიზანი იყო პანდემიის გავლენის დადგენა შიდა ტურიზმის განვითარებაზე და მისი როლი შიდა ტურისტების მოტივაციაზე. ჩვენი აზრით, საკმაოდ აქტუალური და საინტერესოა ადგილობრივი ტურისტების აზრის გაგება საქართველოში შიდა ტურისტული მარშრუტების მიმართ. მაგალითად ავიღეთ თუშეთის რეგიონი,

შევისწავლეთ აქ ჩამოსული ტურისტების მოგზაურობის მოტივაცია და მიზნები. შევეცადეთ გაგვეგო იყო თუ არა ჩაკეტილი საზღვრები აღნიშნულ რეგიონში ჩამოსვლის მიზეზი.

მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის (UNWTO) მონაცემებით, საერთაშორისო ტურისტული ტრაფიკი 3%-მდე შემცირდება, რაც მიუთითებს, რომ საერთაშორისო მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავალი 30-50 მილიარდი დოლარით შემცირდება. ამავე ორგანიზაციის მონაცემებით, ყველაზე მეტად დაზარალდნენ აზიისა და წყნარი ოკეანის რეგიონის ქვეყნები, სადაც საერთაშორისო ტურისტული ვიზიტების რაოდენობა 9-12%-ით შემცირდა.

2020 წლის სექტემბერში UNWTO-მ გამოაქვეყნა მოკლე აღწერა - ტურიზმი და COVID-19, რომელშიც აღწერილია შიდა ტურიზმის განვითარების მეთოდოლოგია და მისი მნიშვნელობა პანდემიის პირობებში ეკონომიკური მდგრადობის შენარჩუნებისათვის. პანდემიამ, საზღვრების ჩაკეტვამ და ყოველდღიურმა რუტინამ ადამიანებში მრავალი ფსიქოლოგიური და სოციალური პრობლემა გამოიწვია. პანდემიის საწყის ეტაპზე ხალხი ჩაიკეტა, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ ხალხში გაიღვიძა მოგზაურობის სურვილმა, ამიტომ მათ დაიწყეს უსაფრთხო ტურისტული ადგილების ძებნა ქვეყნის შიგნით, რამაც გამოიწვია შიდა ტურისტების გადაადგილება. ბარტონ ქეტის სტატიაში „როდესაც საზღვრები იკეტება“ განხილულია ფსიქოლოგიური ცვლილებები, რამაც გამოიწვია საზღვრების დახურვა და ქვეყნის შიგნით ტურისტული მიმართულებების დაინტერესება.

მრავალი მკვლევარი შიდა ტურიზმს ქვეყნის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ეკონომიკურ ინსტრუმენტად მოიაზრებს. ევროპის ბევრ ქვეყანაში შიდა ტურიზმი ქვეყნის შემოსავლის ძირითადი წყაროა, რადგან სულ უფრო მეტი ადამიანი ცდილობს უკეთ გაიცნოს საკუთარი ქვეყანა. საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ახალგაზრდებს ასწავლიან საკუთარი ქვეყნის გაცნობისა და მოგზაურობის კულტურას. ისეთი განვითარებადი ქვეყნისთვის, როგორიც საქართველოა, შიდა ტურიზმის განვითარება პრინციპულად მნიშვნელოვანი საკითხია, არა მხოლოდ ეკონომიკის განვითარებისთვის, არამედ ეროვნული კულტურული და ისტორიული თვითმყოფადობის შენარჩუნებისთვის. შიდა ტურიზმის განვითარება ასევე იწვევს ქვეყნის მოსახლეობის სოციალური და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ის ხელს უწყობს გზებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარებას საინტერესო და მიუვალ ადგილებზე.

შიდა ტურიზმის განვითარების მნიშვნელობაზე საუბრისას, ერთ-ერთი საკვანძო საკითხია ადგილობრივი მოსახლეობის ინფორმირებულობისა და განათლების ამაღლება ამ სფეროში. ფორმალური და არაფორმალური განათლება აუცილებელია მოსახლეობის ინფორმირებულობისა და განათლების გასაზრდელად, იგი იწვევს საკუთარ ქვეყანაში მოგზაურობის და არსებული ბუნების დაცვის სიყვარულს.

რობ გილბერტი თავის სტატიაში საინტერესოდ განიხილავს ეკოტურიზმს და განათლების მნიშვნელობას ამ მიმართულებით. პირველი საკითხი, რომელსაც ის განიხილავს ამ სტატიაში, არის გარემო, როგორც საგანი, რომელიც უნდა შეისწავლოს მოგზაურმა

როგორც დამოუკიდებელი საგანი. მეორე საკითხი, რომელსაც ავტორი განიხილავს, არის განათლება, რომელიც მოიცავს ცოდნას ჩვენს გარშემო არსებული გარემოს შესახებ. მესამე საკითხი, რომელსაც ავტორი აღწერს არის ბუნება, სიმდიდრე, რომელიც არსებობს ჩვენს ქვეყანაში. შიდა ტურიზმის განვითარებისთვის აუცილებელია სამივე ტიპის განათლების ქონა, რათა შევინარჩუნოთ და დავიცვათ ჩვენს გარშემო არსებული გარემო. ავტორი ასევე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს არაფორმალური განათლების მნიშვნელობას ეკოტურიზმში, რაც თავისთავად მნიშვნელოვანი საკითხია ჩვენი სტატისტიკის (Gilbert R. 2003).

შიდა ტურიზმის განვითარება ხელს უწყობს სოფლად აგროტურიზმის განვითარებას, რომლის წყალობითაც მაღალმთიან რეგიონში მაცხოვრებლებს ეძლევათ საშუალება მიიღონ დამატებითი შემოსავალი თავიანთ საცხოვრებელ ადგილებში. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო შიდა ტურიზმის მნიშვნელობა პანდემიის პირობებში.

ჩვენი კვლევის ერთ-ერთი მიზანი იყო დახურული საზღვრების გავლენის ჩვენება შიდა ტურიზმის განვითარებაზე. ზაფხულის სეზონზე დახურული საზღვრების პირობებში ბევრ კურორტსა და ტურისტულ მიმართულებას მიეცათ შესაძლებლობა გაეგრძელებინათ თავისი ეკონომიკური საქმიანობა შიდა ტურისტების მიღების ხარჯზე. შიდა ტურიზმის განვითარებისა და მოსახლეობაში შიდა ტურიზმის კულტურის ფორმირებისთვის აუცილებელია სახელმწიფომ შეიმუშაოს შესაბამისი საგანმანათლებლო პროგრამები, რომლებიც ახალ თაობას ჩამოუყალიბებს ქვეყნის შიგნით მოგზაურობის კულტურასა და ცნობიერებას.

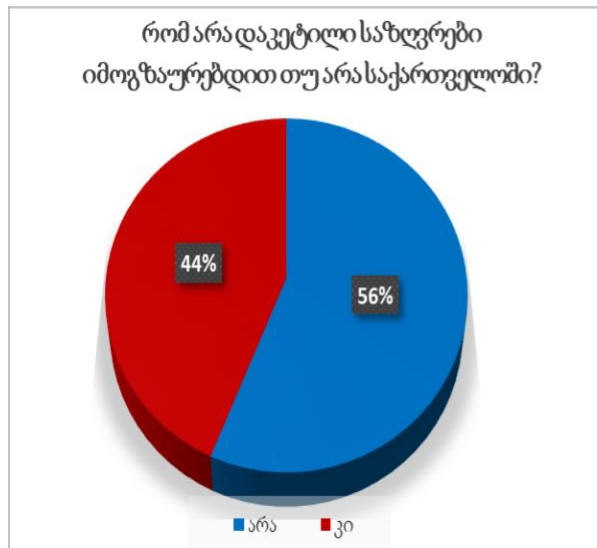
მიუხედავად იმისა, რომ მრავალი სამეცნიერო სტატია მიემდგნა პანდემიის გავლენას ტურიზმზე, ჯერჯერობით ვერ მოიძებნა სტატია ან კვლევა, რომელიც პირდაპირ შეისწავლის პანდემიის გავლენას შიდა ტურიზმზე, რაც თავის მხრივ ხაზს უსვამს ჩვენი კვლევის მნიშვნელობას.

ჩვენი კვლევის დროს, სამიზნე ჯგუფი იყო ის ხალხი, ვინც თუშეთს ესტუმრა 2020 წლის ზაფხულში, გამოვიკითხეთ 32 ადამიანი თოვლის გუნდის პრინციპით, მათ გავუზავნეთ წინასწარ შემუშავებული ანკეტა, რომელიც შეიცავდა კითხვარს. კითხვარის თითოეული მოდული საშუალებას გვაძლევდა დაგვედგინა ის ძირითადი მაპროვოცირებელი ფაქტორები, რამაც ხელი შეუწყო ტურისტების მოგზაურობას თუშეთში. კვლევის თანახმად, თუშეთში მოგზაურობის 40% მიიჩნევს, რომ პანდემიამ ხელი შეუწყო მათ ჩამოსვლას რეგიონში და რომ არა დახურული საზღვრები, ისინი თუშეთში არ გაემგზავრებოდნენ, რაც ჩვენთვის მოულოდნელი სიახლე იყო. თუშეთში მცხოვრებმა მოსახლეობამ, რომელიც ტურიზმის ბიზნესშია, ინდივიდუალური გამოკითხვის შედეგად თქვეს, რომ პანდემიის პირობებში ისინი ტურისტული სეზონის ჩავარდნას ვარაუდობდნენ. ამას მოწმობს ის ფაქტი, რომ ტურისტული სეზონი თუშეთში ცოტა დაგვიანებით დაიწყო, რადგან ისინი ადგილობრივი მოსახლეობის დიდ ინტერესს არ ელოდებოდნენ.

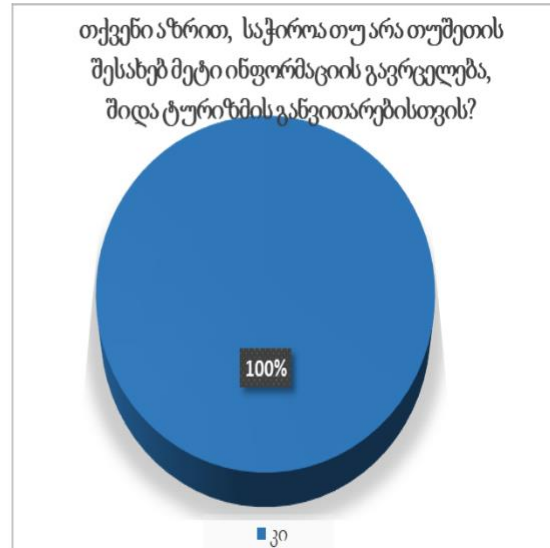
ქვემოთ მოცემულია კვლევის შედეგები, რომლებიც კიდევ ერთხელ ხაზს უსვამს, რომ პანდემიამ ხელი შეუწყო შიდა ტურიზმის განვითარებას რეგიონში და შექმნილი

ვითარებიდან გამომდინარე შიდა ტურიზმის განვითარების მნიშვნელობა კიდევ უფრო გაიზარდა, როგორც ეკონომიკური ასევე სოციალური სტაბილურობის შენარჩუნებისათვის.

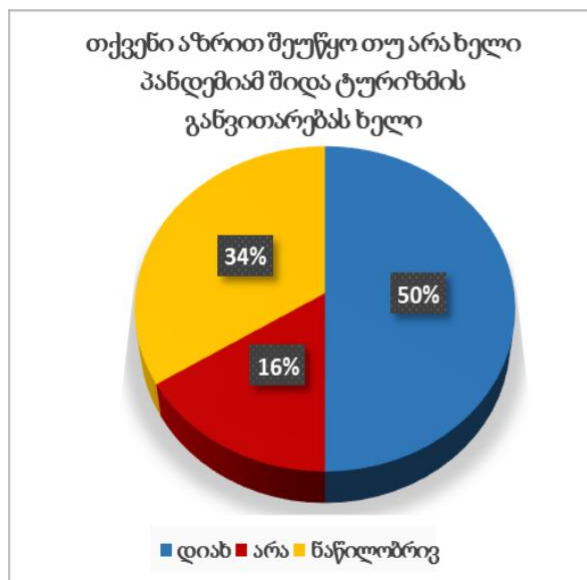
დიაგრამა 1

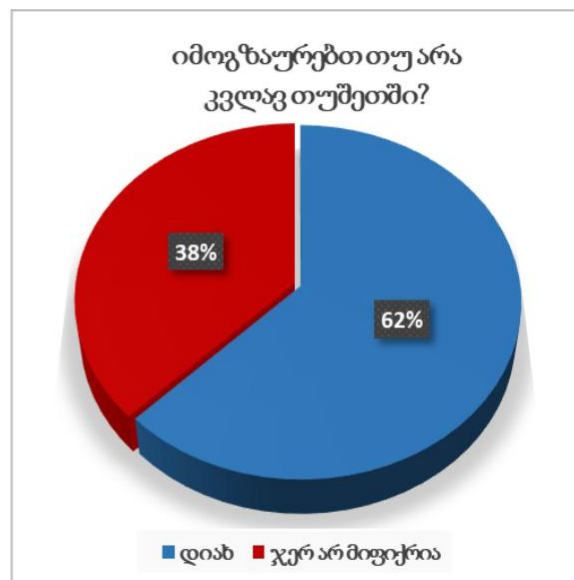
დიაგრამა 2

დიაგრამა 3

დიაგრამა 4

ჩვენმა მცირე კვლევამ აჩვენა ახალი შესაძლებლობები შიდა ტურიზმის განვითარებისათვის პანდემიის პირობებში. კვლევამ ასევე გამოავლინა პრობლემები, რომლებიც არსებობს საქართველოში შიდა ტურიზმის განვითარებისათვის. საქართველოში შიდა ტურიზმის განვითარების მთავარი ხელისშემშლელი ფაქტორებია:

- ქვეყნის შიგნით მოგზაურობის კულტურისა და ცნობიერების ნაკლებობა;
- ქვეყანაში არსებული ისტორიული, კულტურული და ბუნებრივი ძეგლების შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობა;
- ევროპის მიმართულებით დაბალბიუჯეტური მოგზაურობების წახალისება სხვადასხვა სარეკლამო კამპანიებით;
- მაღალი ფასები საქართველოში არსებულ ტურისტულ პროდუქტებსა და მომსახურებაზე;
- ტურისტულ ადგილებზე სატრანსპორტო მარშრუტების სირთულე.
- გაუმართავი გზები და ინფრასტრუქტურა.

დასკვნა

პანდემიამ უზარმაზარი გავლენა მოახდინა ეკონომიკის ყველა სექტორზე. განსაკუთრებით საშიშია მისი შედეგები ტურიზმის ინდუსტრიისთვის. კორონავირუსმა მსოფლიოს წინაშე უამრავი ახალი გამოწვევა დააყენა. საქართველო კვლავ იბრძვის ეკონომიკური სტაბილურობის შესანარჩუნებლად, რაც თავის მხრივ გულისხმობს მეტი რესურსის ინვესტიციას შიდა ტურიზმის განვითარებისათვის. ჩვენმა გამოკვლევებმა აჩვენა, რომ ქვეყანაში არსებობს ტურისტული რესურსი, რომელსაც შეუძლია კრიზისული სიტუაციის შემსუბუქება და პოზიტიური ზეგავლენა ადგილობრივი მოსახლეობის შემოსავლებზე. აღსანიშნავია, რომ პანდემიის მიუხედავად, თუშეთში ტურისტული სეზონი შედგა და მოსახლეობამ გარკვეული შემოსავლის მიღება შეძლო. რა თქმა უნდა, ღია საზღვრები მათთვის მეტი შემოსავლის მიღების შესაძლებლობა იქნებოდა, მაგრამ პანდემიის ფონზე შიდა ტურიზმის განვითარებამ უდიდესი წვლილი შეიტანა ეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნებაში. ჩვენი აზრით, ეპიდემიის შემდეგ ადგილობრივ მოსახლეობას უნდა მიეწოდოს საჭირო ტურისტული ინფორმაცია, ასევე უნდა შეიქმნას ტურისტული მარშრუტები ადგილობრივი მოსახლეობის შესაძლებლობების გათვალისწინებით.

სახელმწიფო სამსახურების ჩართვა და მათ მიერ მოსახლეობის განათლების მისაღწევად მიღებული ზომების ეფექტურობა და ქვეყნის შიგნით მოგზაურობის კულტურის ფორმირება და ინფორმირებულობა ძალიან მნიშვნელოვანია შიდა ტურიზმის განვითარებისათვის.

პანდემიის წინააღმდეგ ბრძოლა ჯერ კიდევ აქტიურ ფაზაშია, გაურკვეველია ვირუსის გავრცელების მომავალი, ამ ეტაპისთვის ჯერ კიდევ რთულია რაიმე კონკრეტულზე საუბარი. მიუხედავად ვაქცინის გამოგონებისა და მისი უკვე ფართო მასშტაბით

გამოყენებისა, მოსახლეობაში არსებობს მოგზაურობის შიში, განსაკუთრებით რთულია ქვეყნის დატოვება, რადგან ახალი მიღებული რეგულაციებისა და გართულებული სამოგზაურო ნორმების დაცვა კიდევ უფრო ართულებს მოგზაურობას. აქვე უნდა ვისაუბროთ დამატებით ხარჯებზე, რომელიც დაემატა მოგზაურობას პანდემიის პირობებში, რაც რა თქმა უნდა კიდევ დიდხანს დარჩება მოგზაურობის თანმდევ პრობლემად.

ვირუსმა რადიკალურად შეცვალა ადამიანების ცნობიერება, დაგვაფიქრა ბევრ რამეზე და გვაიძულა გადაგვეფასებინა მანამდე არსებული აზროვნება. იმ პირობებში, რომ ვირუსი კიდევ დიდხანს დარჩება ჩვენს ცნობიერებაში და კიდევ დიდი დრო იქნება საჭირო, რომ მსოფლიო დაუბრუნდეს პანდემიამდე არსებულ ეკონომიკურ და სოციალურ მდგომარეობას, აუცილებელია ვისწავლოთ, დავინახოთ ახალი შესაძლებლობები, გადავავასოთ ჩვენი ხედვა და უფრო მეტად დავავასოთ ჩვენი გარემო და ადამიანები.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Bochorishvili E., Kavtaradze L. 2020. Georgian Economy Ongoing.
2. Recovery Despite Labor Market Weakness and Tough Times for Tourism. pp.1-9
3. <https://www.unwto.org/> (Statistical analysis of coronavirus damage)
4. Unwto Briefing Note – Tourism And Covid-19, Issue 3.
5. Burton Katie. When the borders shut. 2020. *Geographical (Geographical Magazine Ltd.)*. Vol. 92 Issue 9. pp. 36-41.
6. Kelly Dr. Bricker S. 2011. Trends and Issues for Ecotourism and Sustainable tourism. pp. 9-10.
7. Wood M.E. 2002. Ecotourism: principles, practices and policies for sustainability. pp. 17-19.
8. Sheyvens R. 1999. Ecotourism and the empowerment of Local communities. pp. 240-250.
9. Brian Archer. 1973. The Impact of Domestic Tourism. pp. 2-5.
10. Urias D., Russo A. 2009. Ecotourism as an Educational Experience. pp. 1-8.
11. Mondino E. Beery T. 2018. Ecotourism as a learning tool for sustainable development. The case of Monviso Transboundary Biosphere Reserve. Italy. pp. 107-121.
12. Sander B. 2012. The Importance of Education in Ecotourism Ventures: lessons from Rara Avis ecolodge. Costa Rica. pp. 22-34.
13. Gilbert R. 2003. Ecotourism and Education for Sustainability: A Critical Approach. pp.10-15.

New Opportunities for Domestic Tourism Development in Pandemic Conditions

Salome Bestaeva

Grigol Robakidze University, PhD student
salomebestaeva@gmail.com

Abstract. By the end of 2020, the world is facing a new challenge. The appearance of Covid 19 completely changed the pre-existing social and economic life. The pandemic closed the borders and caused great damage to the tourism sector. It was especially difficult to maintain tourism businesses in the conditions of closed borders, many successful companies also left the market. Today, the world, including Georgia, is actively fighting the pandemic, vaccinating the population, setting safety standards with specific guidelines from the World Health Organization, easing some restrictions, but tourism statistics are still very difficult, as the fate of tourism and tourists traveling outside the country is still unclear. Closed borders in Georgia have revealed new opportunities for the development of domestic tourism. Cheap flights have temporarily left Georgia, mainly for locals who travel within the country before the border opens. The purpose of our article is to study in detail the emerging new demand in the tourism market as an opportunity to develop domestic tourism, which will at least partially enable the revival of the tourism sector.

Keywords: Domestic tourism, Locked borders, Covid-19